

V soboto pa je biló, kakor bi se bil namah predrugačil ves svet. Zvonovi so veselo peli, ljudje so pometali pred hišami, krasili okna s cveticami in svečami, pa hiteli proti večeru slavnostno oblečeni v hram božji.

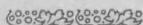
O pol šestih so koračili tudi veterani; godci pa niso igrali.

Cerkev si komaj spoznal. Povsod prižgane sveče, oltar sama roža, lestenci in svetiljke so se lesketali v novem lesku. Ko je prišel duhovnik iz zakristije v zlatem plašču k božjemu grobu in je zapel: „Regina coeli“, so zabučale orgle in verniki so radostno prepievali: „Raduj se, nebes Kraljica!“

Vsem je odsevala iz oči sveta radost, zlasti otrokom, ko so korakali ob petju in veseli godbi med razsvetljenimi hišami in so upirali oči k vstalemu Odrešeniku, ki se je zakrival v žareči monštranci.

V cerkev so se vračali mimo pokopališča. Martin se je blaženo smehljal in rekel samprisebi:

„Mati bodo pa le vstali in jaz ž njimi, kakor je Jezus Kristus vstal.“
In v srcu je začutil sladko tolažbo. Krasno je slavil vstajenje.

Do Jordana in Nila.

(Nadaljevanje.)

Ako obrnemo s svojega razgledišča na Oljiski gori oči proti jugozahodu, zagledamo vrhu precejšnjega griča mogočno novo zidanje z oblastnim zvonikom; v njegovi bližini se pa bolj ponižno dviga turški minaret. To je gora Sion s katoliško cerkvijo Marijine smrti in s turško mošejo na kraju zadnje večerje Gospodove.

Presveti spomini so zvezani s tem krajem. Tu je zbral naš Zveličar veliki četrtek zvečer svoje apostole; tu jim je umival noge; tu ustanovil zakrament presv. Rešnjega Telesa in daritev sv. maše. Tu je začetek največjih skrivnosti, ki se bodo ponavljale na naših oltarjih do konca sveta. Žalibog, da je ta sveti kraj v rokah Turkov, ki imajo tu svojo molilnico in samostan derviŝev, najbolj zagrizenih turških menihov.

Pustili so nas sicer na ta pomenljivi in sveti prostor; toda poklekniti in skupno glasno moliti so nam pa takoj zabranili, ko smo poizkusili. Zato smo se pa ginjenega srca in molče utopili v vesele in žalne spomine tega kraja. Ljubezen Gospodova do svojih apostolov in do nas, ki jo je pokazal z ustanovitvijo presv. zakramenta, nas je navdajala z veselo hvaležnostjo. Toda besede Gospodove o izdajalcu Judu Iškariotu so polnile naše srce z žalostjo. Pred našim duhom so se jele vrstiti zgodbe velikega četrтка. Zahvalna pesem po zadnji večerji nam je skrivnostno donela na uho; poslovilne besede Jezusove so nam dajale up in tolažbo. V duhu smo sledili tej sveti družbi vunkaj iz dvorane in stopali dol s Siona v dolino Jozafat, stopili čez potok Cedron in se bližali vrtu Getzemani nekoliko nad Cedronom v vznožju Oljske gore. Dobre pol ure bi utegnili porabiti za to pot.

Na sliki v letošnji marčevi številki Vrtca, na strani 38., se vidi za mogočnim oljičnim drevesom most čez potok Cedron. Čez ta most pelje cesta, ki se razdeli takoj pred mostom v tri panoge. Pod zidom na desno pelje pot v Betanijo in dalje v Jeriho; naravnost čez sredo obzidanega vrta Getzemani vodi na Oljisko goro; na levo pa pripelje po kakih sto korakih v kapelico dupline, kjer je Gospod potil krvavi pot. Ta kapelica je vsa pod zemljo; ima štiri oltarje — pri glavnem oltarju je pa na desni strani napis: „Tu je postal Njegov pot kot krvave kaplje, padajoče na zemljo.“ Prav na nasprotni, južni strani vrta Getzemani, za prav dober lučaj kamena, kažejo še zdaj veliko skalo, kjer naj bi bili spali trije apostoli, in kakih trideset korakov od te skale je v zidu stebriček, ki zaznamuje kraj, kjer je Juda izdal Gospoda. V vrtu je mnogo dišega cvetičja, cele seči rožmarina, med njimi pa stoji še osem starodavnih oljik, debelih, da imajo vsako po štirje junaki dovolj obseči. Sodijo, da so še iz prvih stoletij po Kristusu. Ko smo zamišljeni stopali po stezicah mimo postaj križevega pota, je mila pesem: Večerja zadnja je minula . . . zatopila naše duše v žalne spomine dogodkov tega vrta.

Ko je ujela sovražna drhal Jezusa in ga zvezala, ga je vlekla zopet nazaj gor na goro Sion, kjer sta imela svoje bivališče velika duhovnika Ana in Kajfa. Še zdaj so znani ti kraji Jezusove obsodbe, muke in zasramovanja. Ogledali smo si jih polni srčnega sočutja z bridkim trpljenjem svojega Odrešenika.

Žalne spomine nam res vzbuja gora Sion. Vendar je pa tudi kraj vesele tolažbe že zaradi ustanovitve presv. zakramenta in tudi zaradi Marijinega bivanja in njene blažene smrti.

Na tem mestu stoji zdaj veličastna in mogočna cerkev. Posvetili so jo lansko leto spomladi. Kraj, kjer stoji, je podaril nemškemu cesarju sultan sam, cesar ga je pa podaril nemškemu katoličanom, svojim podanikom. Cerkev ima veličastno kupolo, v kateri se v krogu bleste besede Marijinega hvalospesva: Moja duša poveličuje Gospoda, in moj duh se veseli v Bogu mojem Zveličarju.

Na to cerkev vežejo nas Slovence preveseli spomini. Tu namreč je opravil 11. septembra svojo prvo presv. daritev naš slovenski novomašnik Fr. Šmit, doma z Ribnega pri Bledu. O, kako milo se je glasila tu v obližju obednice zadnje večerje, kjer je Gospod postavil prve mašnike, ona vedno nova pesem novomašniška: „Novi mašnik, bod' pozdravljen, — od Boga si nam poslan, — za pastirja si postavljen, — si od Jezusa izbran.“ Po novi maši je slovesno donela po veličastni cerkvi slovenska zahvalna pesem, in popoldne slovenske pete litanije Matere božje, in za sklep ona od Vnebovzetja Marijinega: Moj duh iz telesa, z Marijo v nebesa povzdigni se ti . . .

Res rajske ure smo prebili na onem mestu, kjer je bivala Marija po vnebohodu Gospodovem; na kraju, kjer je njena brezmadežna duša zapustila deviško telo in se dvignila k svojemu Sinu na desnico Očetovo. Njeno truplo so pokopali v dolini Jozafat le nekoliko proč od votline, kjer je Jezus potil krvavi pot. Toda tudi njeno brezmadežno telo ni strohnelo v

zemlji, temveč je bilo kmalu po pokopu vzeto v nebesa. Na mestu njenega groba je cerkev, od katere je pa videti samo mogočen vhod, skozi katerega se dospe po širokem stopnišču z osemindesetimi stopnicami navzdol do groba Marijinega. Cerkev je zdaj v rokah grških razkolnikov.

Razen veselih spominov na gori Sion smo obudili pa tudi žalne, ko smo obiskali kraj Anove in Kajfove hiše. Tam je bil Zveličar k smrti obsojen, zaničevan in zasramovan. Ti sveti kraji so zdaj last Armencev, ki imajo tu svoja svetišča. Cerkvi Odrešenikovi je prizidana kapelica, ki stoji na mestu, kjer je prebil Kristus v ujetništvu noč od Velikega četrtega na Veliki petek.

Odtod so vodili vojaki v spremstvu pismarjev in farizejev Veliki petek Jezusa skozi vse mesto — skoro pol ure daleč — dol v grad „Antonija“ blizu templja, da ga postavijo pred Poncija Pilata na sodbo.

Cerkev Marijine smrti na Sijonu.

Na mestu gradu „Antonija“ je zdaj turška vojašnica. Tam smo videli turške vojake, revno oblečene in celo raztrgane. Sredi vojašnice je veliko dvorišče, kjer je obsodil Pilat Jezusa k smrti. Severno od tega dvorišča, čez cesto, so kraji pretresljivih spominov — namreč kraj Jezusovega bičanja, kjer stoji zdaj lična cerkvica, toda v prejšnjih časih je stal tu turški hlev. Čez cesto se spenja visok obok, raz katerega je pokazal Pilat Judom bičanega in s trnjem kronanega Zveličarja. Poleg tega oboka stoji prav lepa cerkev Ecce homo. Nad velikim oltarjem stoji kip Zveličarjev, kakor ga je Pilat pokazal ljudstvu, na starodavnem oboku, ki se vidi iz novega zidu.

To je cerkev Sionskih hčera. Ta red je ustanovil izpreobrnjeni Jud Ratisbone z naročilom, naj molijo te redovnice za izpreobrnjenje Judov. Zato pojo te sestre vsak dan pri sveti maši po povzdigovanju trikrat: „Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.“ Kako genljive in pomenljive so te besede prav na onem kraju, kjer so kričali Judje: „Njegova kri naj pride nad nas in nad naše otroke!“

Ko so kopal temelj za to cerkev, samostan in za sirotišnico Sionskih hčera, so zadeli na prvotni tlak, po katerem so stopale Zveličarjeve noge Veliki petek. Ta tlak je zdaj skoro po vsej površini odkrit; semtertja se še poznajo zareze, nekake „špane“, znamenje, da so si rimski vojaki radi z igro preganjali dolgčas.

Bilo je v petek po Malem Šmarnu, ko smo v drugi skupini romarjev molili svetih križev pot na istem potu, koder je nosil Zveličar svoj križ za odrešenje človeštva. Najprej se je pri vsaki postaji razložilo, kaj se je tam zgodilo; potem smo opravili navadne molitve križevega pota in zapeli ono genljivo pesem križevega pota v slovenskem jeziku. V sredi vsega mestnega hrušča in trušča smo pobožno poklekovali v poulični prah, globoko zamišljeni v žalne spomine bridkih dogodkov na onih krajih. Postaje križevega pota so zaznamovane samo s križci na zidu.

Prva postaja križevega pota je na dvorišču gradu „Antonija“, druga nekoliko proti vzhodu. Od te pa pelje cesta proti zahodu najprej nekoliko navzgor, toda kmalu se nagne polagoma navzdol do tretje postaje. Tu pa krene pot proti jugu do pete postaje. Sredi med tretjo in peto postajo je četrta postaja. Pri peti postaji se obrne križev pot zopet proti zahodu in jo krene navzgor. Začetkom položna pot postaja vedno strmejša proti vrhu gore Kalvarije. Na kraju šeste postaje, kjer je podala Veronika Jezusu potni prt, stoji še zdaj hiša, ki je katoliška last. V njej je mala kapelica in prodajalna pobožnih spominkov. Sedma postaja je bila pri mesinih vratih. Seveda je zdaj mestno ozidje tu popolno podrt, in je tudi gora Kalvarija, ki je bila v Gospodovem času zunaj mesta, zdaj popolno zazidana. Zato tu nismo mogli iti več po potu križevega pota, temveč smo morali od osme postaje, ki je kakih petdeset korakov nad sedmo, precej daleč naokrog, da smo dospeli do devete postaje, ki je zaznamovana s stebričem pri vratih koptovskega samostana, že blizu vrha gore Kalvarije. Od tu smo morali zopet naokrog, da smo dospeli na mali trg pred cerkev božjega groba, kjer je zadnjih pet postaj križevega pota, Cerkev božjega groba ima poleg mogočnega stolpa dvojna vrata; desna so zazidana. S svetim strahom vstopimo v to največje svetišče naše vere. Ko bi nas moglo v globoki in spoštljivi pobožnosti kaj motiti, bi nas gotovo motili takoj pri vhodu na levi strani se nahajajoči turški varihi cerkve božjega groba. Oni so žalostna priča žalostne resnice, da so ti najsvetejši kraji v rokah in v oblasti Turkov. Oni imajo ključe do svetišč cerkve božjega groba, in brez njih ne moreš v cerkev in iz cerkve, kadar bi hotel. Pri slovesni službi božji Malega Šmarna dan, ki jo je opravil presvetli knezoškof ljubljanski na dragocenem, zlatem in srebrnem, z dragulji okrašenem, od našega cesarja darovanem

oltarju, sem videl kakih šest turških policajev, oboroženih in pokritih, kako so oblastno hodili okrog božjega groba. Imeli so v rokah mogočne, z debelimi krogami okovane palice, s katerimi so samozavestno tolkli ob tlak.

Prevzeti smo bili svetega spoštovanja do svetih krajev; zato nas vsa turška ošabnost ni prav nič motila v naši pobožnosti.

Cerkev božjega groba.

Na levi strani vhoda v cerkev božjega groba je vrh gore Kalvarije. Iz cerkve tja gor se dospe po osemnajstih, v skalo vsekanih stopnicah. Na vrhu je precejšen prostor, v sredi podprt z mogočnim stebrom. Takoj ko pridemo vrh stopnic, ugledamo na tleh iz marmorja sestavljeno zvezdo — kraj, kjer so Zveličarja oropali njegovih oblačil. Kakih osem korakov odtam — pri zidu — je pa oltar na mestu, kjer so pribili Zveličarja na križ; in

zopet toliko korakov na levo je mesto, kjer so Zveličarja povzdignili na križu. Vmes med tema svetima mestoma pa stoji oltarček žalostne Matere božje na kraju, kjer je stala Ona, ko je visel in umiral njen Sin na križu. Na krajih Jezusovega križanja in na oltarju žalostne Matere božje se opravlja daritev svete maše; kraj, kjer je bil Gospod na križu povišan, je pa v rokah razkolnikov, in se ondi ne mašuje, ker je Gospod sam tam opravil svojo krvavo daritev, kakor se tudi Veliki petek — kot spominski dan Gospodove krvave daritve — nikjer ne obhaja prava sveta maša.

Nasproti vhodu v cerkev božjega groba je na tleh lepo okrašen kamen, na katerega so — glasom izročila — položili Jezusovo truplo, ko so ga sneli s križa in mazilili. Mimo tega kamena nas vodi pot s Kalvarije k božjemu grobu. Ako gremo s Kalvarije po drugih, prvim nasprotnih stopnicah, imamo do božjega groba blizu petdeset korakov. Božji grob stoji kot precejšnja kapela popolno prosto, na sredi pod veličastno kupolo.

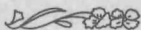
Pred kapelo božjega groba stoji ob obeh straneh vhoda po več ogromnih svečnikov z orjaškimi svečami, ki so last raznih verstev. Sicer pa gori še na stotine svetilnic z olivnim oljem v tej cerkvi. Ko vstopimo v kapelo božjega groba, pridemo najprej v prvi del, takozvano angelsko kapelo, kjer so videle pobožne žene dva angela na Velikonočno nedeljo. Sredi tega prostora stoji čez meter visok stebriček, narejen iz kamena, ki je pokrival grob Gospodov. Od tu vodijo dalje v pravi grob Gospodov dober meter visoka vrata, da se mora vsakdo globoko skloniti, ako hoče priti do groba. Tu notri je ob desni strani z marmorno ploščo pokrit prostor, kjer je počivalo mrtvo truplo Gospodovo in je tretji dan veličastno vstalo od mrtvih. Nad to ploščo se priredi še druga, na kateri katoliški duhovniki opravljajo presveto daritev na tem kraju. Pa ne samo katoličani imajo pravico do tega najsvetejšega kraja, temveč tudi razkolniki, grški, ruski in armenski. Razkolni Kopti imajo pa svojo kapelico, prislonjeno zunaj na koncu kapele božjega groba.

Ker imajo razna verstva svoje pravice do cerkve božjega groba, je ta cerkev najbolj zanemarjena, ker je drug drugemu ne puste popraviti in olepšati.

Nasproti vhodu v kapelo božjega groba je vhod v stolnico razkolnih Grkov, pod drugo nekoliko manjšo kupolo cerkve božjega groba. Okrog te stolnice je širok hodnik, iz katerega drži ravno za velikim oltarjem navzdol devetindvajset stopnic v cerkev sv. Helene. Na desni strani velikega oltarja te cerkve pelje še trinajst stopnic navzdol, na kraj, kjer je izkopala sveta Helena tri križe. Oltar v tej kapelici je dar nesrečnega cesarja Maksimilijana, brata našega cesarja.

Ravno pod krajem, kjer je bil povzdignjen Jezus na križ, je Adamova kapelica, kamor sega od vrha gore Kalvarije skalna razpoka, ki se je napravila ob potresu ob smrti Jezusovi. Po pobožni pripovedki je bila Adamova glava pokopana na mestu, kjer je stal križ Gospodov, da je tekla njegova odrešilna kri na glavo Adamu, ki je provzročil prokletstvo človeškega rodu. Tudi mesto, kjer se je prikazal Zveličar Mariji Magdaleni,

je označeno z njenim oltarjem; kraj, kjer se je prikazal svoji Materi, je zdaj kapela presvetega Rešnjega Telesa, v kateri je shranjen tudi en kos stebra, ob katerem je bil bičan naš Gospod. Za oltarjem te kapele je frančiškanska zakristija, skoz katero se pride v samostan, kjer so nam kazali v mali obednici kamenito ploščo z napisom, da je tam notri dvakrat obedoval med ubogimi menihi naš cesar Franc Jožef I., ko je leta 1869. kot romar obiskal sv. kraje v Jeruzalemu.

Iz mojih detinskih dni.

Pripoveduje Anton Antonov.

(Dalje.)

3. Dogodljaji v predvelikonočnem času.

Božični prazniki so bili suhi in mrzli dnevi. Zato smo morali ostati v hiši ter si kratiti čas z majhnimi igrami. Ali pa je nam pripovedovala babica pravljice in basni.

Takoj po Novem letu pa je jelo snežiti, da se je kar kadilo. In morali smo spet ostajati okoli peči, ali pa skakati po sobi, ki ni nikakor zadoščala naši brezskrbni mladostni razposajenosti.

Ko se je pa ugnal sneg, nismo hoteli biti več v sobi. Zvabilo nas je kepanje in drsanje na prosto. Seveda se jaz nisem mogel kdovekako vztrajno kepati, ker sem bil še premlad. Pa toliko me je vendar bilo, da me je lahko nakepal Francek ali Minka ali Pepček. Navadno je bil konec vsakega takega kepanja prav velik jok in cel klobuk debelih solz. Slavki se seveda nisem dal okepati. Enkrat se je bila drznila zagnati mi v hrbet kepo, ki ji jo je naredil Francek. Ali menite, da sem jokal? Ne, ker me je bilo sram. Pač pa sem se maščeval nad njo radi te velike predrznosti. Da, zares, hudo sem se maščeval. Ko me je še ščemelo na hrbtu, zdirjam za Slavko, jo dohitim, jo prevrnem v južni sneg in popolnoma zakopljem vanj. Ne vem, če bi se bila revica izkopala iz tega sneženega groba, da ni prihitel atej in jo tako rešil mrzle smrti.

Nič mi ni bilo hudo za Slavko tedaj, ker sem bil toliko jezen, kolikor sem bil velik. Slavka me ni več pogledala tisti dan. Drugi dan sva pa že pozabila dogodek prejšnjega dne; toda Slavka me ni nikdar več potem kepala.

Še bolj kakor kepanje pa sem ljubil drsanje na naši vaški luži. Velika je ta naša luža, in iz naše hiše se prav natanko vidi nanjo. In samo gledati, kako se drsajo dečki in deklice, ni tako prijetno, kakor se pa sam drsati.

Oh, ko bi vendar smel tudi jaz na lužo! Kako je to lepo, ko se zaženeš, potem te pa kar samo nese po dolgi drski. In Francek, Minka in Pepček imajo svojo drsko prav pod našim oknom, samo cesta je vmes! In jaz ne smem nanjo! Babica, mamica in atej so mi prepovedali. Pa bi vendar bilo to tako lepo! Enkrat pa vendar poizkusim! Aha, Minka se je prevrnila! Vsi se ji smejejo. Prav je, jaz se pa še prevračati ne smem na ledu. Pa bi vendar šel!